PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W BYDGOSZCZY
ul. Długa 47, 85-034 Bydgoszcz
tel. (052) 345-56-44, Fax (052) 345-56-17,
E-mail: bydgoszcz@uokik.gov.pl

Bydgoszcz, dnia 27 listopada 2009r.

Znak: RBG-61-05/09/BD

DECYZJA RBG - 18/2009

I. Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.: Dz.U. z 2007r. Nr 99, poz. 660, Dz.U. z 2007r. Nr 171, poz. 1206, Dz.U. z 2008. Nr 157, poz. 976, Dz.U. z 2008r. Nr 223, poz. 1458, Dz. U. z 2008r. Nr 227, poz. 1505, Dz. U. z 2009r. Nr 18, poz. 97) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. *w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. 2007 r. Nr 134, poz. 939) w związku z §7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko **Wioletcie Jaworskiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą TBA Express z siedzibą w Markach**

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

1. uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), stosowaną przez **Wiolettę Jaworską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą TBA Express z siedzibą w Markach,** polegającą na zamieszczeniu we wzorcu umownym *Umowa* i *Regulamin świadczenia usług kurierskich* postanowień umownych o następującej treści:

   1. ***„Wszelkie kwestie sporne wynikające z niniejszej umowy rozstrzyga sąd właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy",***

   2. ***„Odpowiedzialność Zleceniobiorcy ograniczona jest wyłącznie do odpowiedzialności za zagubienie, ubytek, uszkodzenie przesyłki przy czym odszkodowanie nie może przewyższać 200 zł",***

   które są postanowieniami umownymi wpisanymi - na podstawie art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego - do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania** z dniem 1 sierpnia 2009r.

2. uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), stosowaną przez **Wiolettę Jaworską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą TBA Express z siedzibą w Markach,** polegającą na bezprawnym zamieszczeniu we wzorcu umownym *Regulamin świadczenia usług kurierskich* postanowień umownych o następującej treści:

> ***1. „Jeśli w skutek zwłoki w doręczeniu wyłącznie z winy błędów serwisowych powstała szkoda inna niż w przesyłce TBA Express, po rozpatrzeniu reklamacji, zobowiązuje się do zapłacenia odszkodowania do wysokości 50% kwoty przewoźnego, tzn. opłaty podstawowej za transport, wynikającej z Cennika aktualnego na datę nadania przesyłki lub umowy zawartej z TBA Express",***

wbrew treści art. 83 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.).

> ***2. „Zleceniobiorca nie ponosi odpowiedzialności za szkody pośrednie wynikłe na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania usługi",***

wbrew treści art. 83 i 86 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.).

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 sierpnia 2009r.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz. U. Nr 50, poz. 331, ze zm.: Dz.U. z 2007r. Nr 99, poz. 660, Dz.U. z 2007r. Nr 171, poz. 1206, Dz.U. z 2008. Nr 157, poz. 976, Dz.U. z 2008r. Nr 223, poz. 1458, Dz. U. z 2008r. Nr 227, poz. 1505, Dz. U. z 2009r. Nr 18, poz. 97) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. *w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów* (Dz. U. Nr 134 poz. 939) w związku z §7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

nakłada się na **Wiolettę Jaworską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą TBA Express z siedzibą w Markach** karę pieniężną w wysokości:

1. **1.287 zł (słownie: jeden tysiąc dwieście osiemdziesiąt siedem złotych),** płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I.1 sentencji decyzji;

2. **1.287 zł (słownie: jeden tysiąc dwieście osiemdziesiąt siedem złotych),** płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I.2 sentencji decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: *Prezes Urzędu* lub *organ antymonopolowy*) w ramach badania wzorców umów stosowanych przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług kurierskich przeprowadził kontrolę m.in. Wioletty Jaworskiej prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą TBA Express z siedzibą w Markach (dalej: *Wioletta Jaworska* lub *skarżony przedsiębiorca*). Prezes Urzędu w toku postępowania wyjaśniającego uzyskał stosowane przez ww. przedsiębiorcę wzorce umowne – Umowa oraz Regulamin świadczenia usług kurierskich i wstępnie ustalił, iż działalność przedsiębiorcy może odbywać się z naruszeniem przepisów prawa, uzasadniającym wszczęcie postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym – Postanowieniem Nr RBG - 64/2009 z dnia 13 maja 2009r. – Prezes Urzędu wszczął z urzędu postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Wiolettę Jaworską prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą TBA Express z siedzibą w Markach, praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których stanowi art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* [dalej także: *ustawa o ochronie(…)*], polegających na zamieszczeniu we wzorcu umownym *Umowa* i *Regulamin świadczenia usług kurierskich* postanowień umownych o następującej treści:

> *1. „Wszelkie kwestie sporne wynikające z niniejszej umowy rozstrzyga sąd właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy";*
>
> *2. „Odpowiedzialność Zleceniobiorcy ograniczona jest wyłącznie do odpowiedzialności za zagubienie, ubytek, uszkodzenie przesyłki przy czym odszkodowanie nie może przewyższać 200 zł",*

które są postanowieniami umownymi wpisanymi - na podstawie art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego - do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. *o ochronie konkurencji i konsumentów*;

> *3. „Jeśli w skutek zwłoki w doręczeniu wyłącznie z winy błędów serwisowych powstała szkoda inna niż w przesyłce TBA Express, po rozpatrzeniu reklamacji, zobowiązuje się do zapłacenia odszkodowania do wysokości 50% kwoty przewoźnego, tzn. opłaty podstawowej za transport, wynikającej z Cennika aktualnego na datę nadania przesyłki lub umowy zawartej z TBA Express",*

wbrew treści art. 83 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.);

> *4. „Zleceniobiorca nie ponosi odpowiedzialności za szkody pośrednie wynikłe na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania usługi",*

wbrew treści art. 83 i 86 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.).

Dwa pierwsze z kwestionowanych zapisów mieściły się we wzorcu Umowa i Regulamin świadczenia usług kurierskich, natomiast pozostałe dwa wyłącznie w ww. Regulaminie.

W toku niniejszego postępowania skarżony przedsiębiorca pismem z dnia 28 czerwca 2009r. przedłożył projekt zmian stosowanych przez niego wzorców umownych – Umowa i Regulamin świadczenia usług pocztowych i przewozowych, z których wyeliminowane zostały kwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy.

Pismem z dnia 31 sierpnia 2009r. (data wpływu: 14 września 2009r.) Wioletta Jaworska przedłożyła dokumenty potwierdzające wartość przychodu osiągniętego przez nią w 2008r.

Skarżony przedsiębiorca został poinformowany o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się ze zgromadzonym w toku postępowania materiałem. Z powyższego uprawnienia nie skorzystał.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny:

Wioletta Jaworska jest przedsiębiorcą wpisanym do Ewidencji Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta Marki pod numerem 6203 (działalność gospodarczą rozpoczęto w dn. 30 października 2003r.). Zgodnie z wpisem, przedmiotem działalności przedsiębiorcy jest m.in. działalność kurierska (karta 6-7).

W związku z prowadzoną działalnością, Wioletta Jaworska wprowadziła do obrotu wzorce umowne *Umowa* oraz *Regulamin świadczenia usług kurierskich,* które zawierały m.in. następujące zapisy:

1. *„Wszelkie kwestie sporne wynikające z niniejszej umowy rozstrzyga sąd właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy";*

2. *„Odpowiedzialność Zleceniobiorcy ograniczona jest wyłącznie do odpowiedzialności za zagubienie, ubytek, uszkodzenie przesyłki przy czym odszkodowanie nie może przewyższać 200 zł",*

które są postanowieniami umownymi wpisanymi - na podstawie art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego - do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, pod pozycjami 309, 349 i 1521.

Ponadto Prezes Urzędu ustalił, iż we wzorcach umownych stosowanych przez skarżonego przedsiębiorcę, umieszczono następujące zapisy:

1. *„Jeśli w skutek zwłoki w doręczeniu wyłącznie z winy błędów serwisowych powstała szkoda inna niż w przesyłce TBA Express, po rozpatrzeniu reklamacji, zobowiązuje się do zapłacenia odszkodowania do wysokości 50% kwoty przewoźnego, tzn. opłaty podstawowej za transport, wynikającej z Cennika aktualnego na datę nadania przesyłki lub umowy zawartej z TBA Express",*

2. *„Zleceniobiorca nie ponosi odpowiedzialności za szkody pośrednie wynikłe na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania usługi",*

które są sprzeczne z przepisami ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

Prezes Urzędu ustalił, iż Wioletta Jaworska zaniechała stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w dniu 1 sierpnia 2009r., tj. w dacie wprowadzenia do obrotu prawnego nowych wzorców umownych.

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Interes publiczny

Art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ogranicza zastosowanie jej przepisów wyłącznie do podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia instrumentów określonych w tej ustawie

jest zatem zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców naruszają jej przepisy i jednocześnie stanowią zagrożenie dla interesu publicznego bądź też naruszają ten interes.

Niniejsze postępowanie dotyczyło stosowania przez Wiolettę Jaworską wzorców umownych zawierających niedozwolone klauzule. Wzorce umowne, o których mowa, mają zastosowanie przy zawieraniu umów z konsumentami i dotyczą one zarówno obecnych jak i wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających umowę ze skarżonym przedsiębiorcą. Oznacza to, że mogą one mieć zastosowanie do nieokreślonego z góry kręgu adresatów. Uznać zatem należy, iż niniejsze postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Ad I

Przesłanki stwierdzenia praktyki z art. Art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Punktem wyjścia do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest ustalenie, czy działania Wioletty Jaworskiej noszą znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 24 ust. 1 ustawy *o ochronie (…)* stanowi, iż *„Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.*", natomiast art. 24 ust. 2 pkt 1 określa, iż *„Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479[45] ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. (…)."* Oceny, czy w danym przypadku mamy do czynienia z praktyką określoną w ww. przepisie, możemy dokonać na podstawie łącznego spełnienia trzech przesłanek:

- **działania przedsiębiorcy,**
- **wypełnienie znamion bezprawności,**
- **naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.**

Przedsiębiorca

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), oraz: a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej; b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu; c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji; d) związek przedsiębiorców (…). Zgodnie zaś z art. 4 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przedsiębiorcą w jej rozumieniu jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą.

Wioletta Jaworska jest wpisana do Ewidencji Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Burmistrza Miasta Marki i prowadzi działalność zarobkową w sposób zorganizowany i ciągły, jest ona zatem przedsiębiorcą w rozumieniu ww. ustawy *o ochronie* (…) i jej działania mogą być poddane ocenie w toku postępowania przed Prezesem Urzędu.

Przesłanka bezprawności

Pojęcie bezprawności nie jest pojęciem prawnie zdefiniowanym. Należy zatem przyjąć, zgodnie z jego literalnym brzmieniem, że „działanie bezprawne" to zachowanie sprzeczne z nakazem lub zakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych oraz z zasadami współżycia społecznego. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa[1].

Art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Zgodnie z kolejnymi punktami tego przepisu za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479^{45} *Kodeksu postępowania cywilnego*, naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.

W niniejszej sprawie działanie przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu we wzorcu umownym zakwestionowanych postanowień należy uznać za bezprawne ze względu na:

1. stosowanie we wzorcu umownym zapisów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.),

2. sprzeczność z przepisami ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.), tj. z art. 83 i 86 tej ustawy.

Ad 1.1)

W niniejszej sprawie pierwszym zarzutem postawionym skarżonemu przedsiębiorcy jest zarzut naruszenia art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie (…) poprzez bezprawne działanie polegające na stosowaniu we wzorcu umownym zapisu tożsamego z zapisem uznanym za niedozwolone postanowienie umowne i wpisanym do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W wyroku z dnia 24 listopada 2004r. (sygn. akt XVII AmC 119/03) Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie umowne w brzmieniu *„Kwestie sporne pomiędzy stronami będą rozstrzygane przez sąd właściwy dla siedziby MAZUR POL"* (pozycja 309 Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone). Podobnie w wyroku z dnia 10 grudnia 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 64/04), Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie umowne w brzmieniu *„Wszelkie spory mogące wyniknąć z tytułu realizacji umowy będą rozstrzygane polubownie, a w razie braku porozumienia przez Sąd właściwy dla siedziby organizatora*" (pozycja 349 Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone).

Zarówno postanowienie wzorca o treści *„Wszelkie kwestie sporne wynikające z niniejszej umowy rozstrzyga sąd właściwy dla siedziby Zleceniobiorcy",* jak i postanowienia wpisane do Rejestru pod pozycjami 309 i 349, stanowią niedozwolone postanowienia, o których mowa w art. 385^3 pkt 23 k.c., zgodnie z którym za niedozwolone uważa się postanowienia, wyłączające jurysdykcję sądów polskich lub poddające sprawę pod rozstrzygnięcie sądu polubownego polskiego lub zagranicznego albo innego organu, a także narzucające rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

[1] por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz, pod red. J. Szwaji, CH Beck, Warszawa 2000, s. 117-118

Zgodnie z art. 27 kodeksu postępowania cywilnego, powództwo wytacza się przed sądem właściwym ze względu na miejsce zamieszkania lub siedziby pozwanego. Kwestionowane postanowienie umowne zmienia tę zasadę. Zmiana właściwości miejscowej sądu, choć dopuszczalna, bo w sprawach konsumenckich przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie zastrzegają właściwości wyłącznej, może być klauzulą zakazaną z uwagi na konieczność prowadzenia procesu w odległej miejscowości. Powoduje to bowiem utrudnienia w prowadzeniu obrony, przeprowadzaniu dowodów oraz zwiększa koszty postępowania. Z taką sytuacją będziemy mieli niewątpliwie do czynienia, kiedy konsument będzie występował w sporze po stronie pozwanej.

W związku z powyższym analiza porównawcza wskazuje na jednoznaczność treści porównywanych klauzul.

Ad 1.2)

W wyroku z dnia 31 stycznia 2008r. (sygn. akt XVII AmC 248/07) Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie umowne w brzmieniu *„Odpowiedzialność DHL Express z tytułu utraty, ubytku lub uszkodzenia przesyłki jest ograniczona do kwoty 500 zł"* (pozycja 1521 Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone).

Zarówno postanowienie wzorca o treści *„Odpowiedzialność Zleceniobiorcy ograniczona jest wyłącznie do odpowiedzialności za zagubienie, ubytek, uszkodzenie przesyłki przy czym odszkodowanie nie może przewyższać 200 zł",* jak i postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 1521, jest sprzeczne z przepisami ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.) i tym samym abuzywne stosownie do art. 385^1 k.c. Postanowienia te uznać należy za tożsame, gdyż w sposób odmienny niż obowiązujące przepisy prawa (prawo przewozowe) ustalają zasady odpowiedzialności przedsiębiorcy wobec konsumenta.

Powyższe zapisy są sprzeczne z przepisami rozdziału 10 ustawy Prawo przewozowe, precyzującymi zasady odpowiedzialności przewoźnika za utratę, ubytek i uszkodzenie przesyłki. Art. 80 ww. ustawy w sposób szczegółowy wskazuje sposób ustalania wysokości odszkodowania za utratę lub ubytek przesyłki. Stosownie do niniejszego przepisu wysokość za utratę lub ubytek przesyłki nie może przewyższać wartości, którą ustala się na podstawie i w następującej kolejności: ceny wskazanej w rachunku dostawcy lub sprzedawcy albo ceny wynikającej z cennika (…) bądź wartości rzeczy tego samego rodzaju i gatunku w miejscu i czasie ich nadania. W razie niemożności ustalenia wysokości odszkodowania w sposób określony powyżej wysokość tę ustala rzeczoznawca. W razie utraty przesyłki z deklarowaną wartością należy się odszkodowanie w wysokości deklarowanej, a w razie ubytku – w odpowiedniej części (…).

Stosownie do art. 81 ust. 1 Prawa przewozowego, w razie uszkodzenia przesyłki odszkodowanie ustala się w wysokości odpowiadającej procentowemu zmniejszeniu się wartości.

Ponadto w art. 82 przedmiotowej ustawy wskazano, że oprócz odszkodowań określonych w art. 80 i 81, przewoźnik jest obowiązany zwrócić przewoźne i inne koszty związane z przewozem przesyłki: w razie utraty – w pełnej wysokości, w razie ubytku – w odpowiedniej części, w razie uszkodzenia – w wysokości odpowiadającej procentowi obniżenia wartości przesyłki w skutek uszkodzenia.

Ograniczenie zatem odpowiedzialności przedsiębiorcy za zagubienie, ubytek lub uszkodzenie przesyłki do wysokości 200 zł jest sprzeczne z powołanymi powyżej przepisami prawa przewozowego i tym samym jest abuzywne stosownie do art. 385^1 k.c.

Należy w tym miejscu wskazać, iż wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej (art. 479^{36} – 479^{45} k.p.c.), której dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Przepis art. 479^{43} k.p.c. rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c., prowadzonego przez Prezesa Urzędu. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w ww. rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu

bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(…) *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (…)".* W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że *„(…) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.o.k.ik. obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (…). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.o.k.ik. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (…)".*

Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru oraz klauzuli z nią porównywanej i stąd niedozwolone będą także takie postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię.

Ad 2.1)

Kolejny zarzut postawiony skarżonemu przedsiębiorcy dotyczył zakwestionowania zapisu zamieszczonego w wykorzystywanym przez niego wzorcu umownym z uwagi na jego sprzeczność z zapisami ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe. Kwestionowany zapis, w brzmieniu: *„Jeśli w skutek zwłoki w doręczeniu wyłącznie z winy błędów serwisowych powstała szkoda inna niż w przesyłce TBA Express, po rozpatrzeni reklamacji, zobowiązuje się do zapłacenia odszkodowania do wysokości 50% kwoty przewoźnego, tzn. opłaty podstawowej za transport, wynikającej z Cennika aktualnego na datę nadania przesyłki lub umowy zawartej z TBA Express"*, jest niezgodny z art. 83 ww. ustawy.

Zgodnie z brzmieniem przywołanego przepisu, jeżeli wskutek zwłoki w przewozie powstała szkoda inna niż w przesyłce, przewoźnik jest obowiązany do zapłacenia odszkodowania do wysokości podwójnej kwoty przewoźnego. Kwestionowane postanowienie przewiduje natomiast, iż w przypadku opisanym w przytoczonym przepisie, przedsiębiorca zobowiązany będzie do zapłaty wyłącznie połowy kwoty przewoźnego, tym samym zmniejsza odszkodowanie należne konsumentowi o 1,5 należnej mu kwoty. W związku z powyższym, omawiany zapis, pozostając w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawa, rażąco narusza interesy konsumenta.

Ad 2.2)

Ostatni z zarzutów postawiony skarżonemu przedsiębiorcy dotyczył zakwestionowania zapisu zamieszczonego w wykorzystywanym przez niego wzorcu umownym z uwagi na jego sprzeczność z przepisami ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tj. Dz.U. z 2000 Nr 50 poz. 601 ze zm.). Kwestionowany zapis, w brzmieniu: *„Zleceniobiorca nie ponosi odpowiedzialności za szkody pośrednie wynikłe na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania usługi"* pozostaje w sprzeczności z art. 83 ww. ustawy, zgodnie z którym jeżeli wskutek zwłoki w przewozie powstała szkoda inna niż w przesyłce, przewoźnik jest obowiązany do zapłacenia odszkodowania do wysokości podwójnej kwoty przewoźnego. Z kolei art. 86 Prawa przewozowego stanowi, iż przewidziane w ustawie ograniczenia wysokości odszkodowania nie mają zastosowania, jeżeli szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa. Kwestionowane postanowienie ogranicza zatem prawa konsumenta do dochodzenia roszczeń za szkody pośrednie i utracone korzyści wynikłe na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania usługi, tym samym narusza obowiązujące przepisy oraz rażąco narusza interesy konsumenta.

Przesłanka naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie definiuje pojęcia zbiorowego interesu konsumentów, stwierdzając jedynie w art. 24 ust. 3, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. W świetle art. 1 ust. 1 ww. ustawy należy przyjąć, że ze zbiorowymi interesami konsumentów mamy do czynienia wówczas, gdy działania przedsiębiorcy są powszechne i mogą dotknąć każdego potencjalnego konsumenta będącego kontrahentem przedsiębiorcy. W orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy skutkami działań sprzecznych z przepisami prawa antymonopolowego dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy działania te wywołują na rynku inne niekorzystne zjawiska (wyrok SA z 24.01.1991 r., XV Amr 8/90; 4.07.2001 r. XVII Ama 108/00; 23.20.2002 r. XVII Ama 133/2001).

Stanowisko to potwierdzone zostało również w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 września 2003 r. (sygn. akt: I CKN 504/01) stwierdził, iż: *„nie jest zasadne uznawanie, że postępowanie z tytułu naruszenia ustawy antymonopolowej można wszczynać tylko wtedy, gdy zagrożone są interesy wielu odbiorców, a nie jest to możliwe w sytuacji, gdy pokrzywdzonym jest tylko jeden konsument. Wydawane orzeczenie ma bowiem wymiar znacznie szerszy, pełni także funkcję prewencyjną, służy bowiem ochronie także nieograniczonej liczby potencjalnych konsumentów"*.

W ocenie Prezesa UOKiK zakwestionowane w przedmiotowej decyzji zachowania Wioletty Jaworskiej polegające na stosowaniu w obrocie konsumentami wzorców umów, zawierających niedozwolone postanowienia godzą w zbiorowe interesy konsumentów. Stroną umowy zawieranej przez ww. przedsiębiorcę są tak aktualni jak i przyszli konsumenci zawierający z nim umowę. Zatem krąg adresatów takiego wzorca nie jest z góry określony. Biorąc pod uwagę, że konsument nie ma wpływu na zapisy zawieranej z nim umowy, gdyż nie jest ona z nim indywidualnie negocjowana, należy uznać, że wszelkie zawarte w niej bezprawne zapisy, godzą w jego interes.

W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy zatem do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów, wszystkich konsumentów będących stroną umowy zawartej ze skarżonym przedsiębiorcą lub zamierzających dopiero zawrzeć taką umowę.

Tak więc, w rozpatrywanym stanie faktycznym zachowanie Wioletty Jaworskiej nie dotyczy interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, lecz mamy tu do czynienia z naruszonymi uprawnieniami określonego kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych kontrahentów przedsiębiorcy.

Wobec powyższego należy stwierdzić, że przesłanki z art. 24 ust. 1 i 2 *ustawy o ochronie* (…) zastały spełnione, co oznacza, iż Wioletta Jaworska dopuściła się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie I sentencji decyzji.

Jednakże zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy *o ochronie* (…) nie wydaje się decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej zaniechanie jej stosowania, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24 ww. ustawy. W związku z wprowadzeniem przez Wiolettę Jaworską do obrotu prawnego nowych wzorców umownych, Prezes Urzędu wydał decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 1 sierpnia 2009r.

Ad II

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu ma kompetencje do ukarania przedsiębiorcy poprzez nałożenie na niego kary pieniężnej w wysokości

do 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeśli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

Nakładanie kar pieniężnych w świetle wyżej przywołanego przepisu odbywa się co prawda na zasadzie fakultatywności, niemniej jednak – jak określa się w doktrynie – stosowanie kar pieniężnych powinno mieć miejsce w przypadkach dostatecznie wykształconych w praktyce reguł stosowania przepisów dotyczących naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.[2]

Mając na względzie powyższe oraz stan faktyczny niniejszej sprawy, Prezes Urzędu postanowił skorzystać z uprawnienia do nałożenia kary pieniężnej z tytułu naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, albowiem przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług kurierskich, powinien to czynić z poszanowaniem przepisów Prawa przewozowego.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniona jest wysokość kar nakładanych na przedsiębiorców. W art. 111 przykładowo jedynie wskazano, iż Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień, okoliczności naruszenia przepisów ustawy oraz uprzednie naruszenia przepisów ustawy. Ponadto orzecznictwo wskazuje, że w przypadku kar przesłankami, które należy brać pod uwagę, są m.in.: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć (por.: wyrok Sądu Najwyższego z 27.06.2000 r., sygn. akt I CKN 793/98 LexPolonica nr 390244).

Należy także podnieść, iż w ocenie organu antymonopolowego brzmienie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pozwala na nałożenie odrębnych kar pieniężnych za poszczególne naruszenia stwierdzone w niniejszej decyzji. Zgodnie bowiem z przedmiotowym przepisem organ antymonopolowy może nałożyć karę pieniężną na przedsiębiorcę, jeżeli ten dopuścił się naruszenia art. 24 ww. ustawy, z czego wynika, że określona w tym przepisie kara może dotyczyć każdego naruszenia stwierdzonego względem danego przedsiębiorcy. W ocenie organu antymonopolowego zastosowanie takiego rozwiązania jest ponadto pożądane z tego względu, iż pozwala na uwzględnienie przy nakładaniu kar w sposób zindywidualizowany wszystkich okoliczności związanych ze stosowaniem określonych naruszeń, które mogą różnić pod wieloma względami (np. wagą naruszenia, zasięgiem oddziaływania praktyki, skutkami, jakie praktyka wywołuje na rynku i ich dotkliwością dla kontrahentów, czasem jej trwania itp.), a tym samym pozwala na nałożenie kary adekwatnej do danego naruszenia.

Podkreślić nadto należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełni trojaką funkcję: represyjną, prewencyjną i edukacyjną. Ustalając wymiar kary należy wziąć zatem pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymywać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami tj. zniechęcić innych przedsiębiorców świadczących usługi kurierskie do stosowania niedozwolonych postanowień umownych, a tym samym zobligować ich do bieżącego monitorowania rejestru niedozwolonych postanowień umownych i uaktualniania, zgodnie z prawem, stosowanych przez siebie wzorców.

W roku 2008 przedsiębiorca osiągnął z działalności gospodarczej przychód w wysokości – 1.839.257,24 zł, co ustalono na podstawie złożonych przez niego dokumentów (karta 44). Maksymalny wymiar kary jaki można nałożyć na przedsiębiorcę wynosi 183.925,72 zł – 10% osiągniętego przychodu w roku 2008.

[2] M. Król - Bogomilska [w:] T. Skoczny (red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009, str. 1614.

Ad 1.

Podstawą obliczenia wysokości kary był przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w 2008r., tj. w roku poprzedzającym rok nałożenia kary pieniężnej, tj. kwota 1.839.257,24 zł.

Zarzucana w pkt I.1 sentencji niniejszej decyzji praktyka polega na stosowaniu dwóch niedozwolonych postanowień umownych tożsamych z postanowieniami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu. W związku z powyższym organ antymonopolowy uznał, iż natura naruszenia oraz kumulacja naruszeń polegających na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej na poziomie 0,1% przychodu uzyskanego przez przedsiębiorcę w 2008 r., co jest równe kwocie 1.839,26 zł. Wioletta Jaworska zaniechała stosowania przedmiotowych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z czym wymierzoną karę należało obniżyć o 30%, tj. o kwotę 551,78 zł.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na Wiolettę Jaworską karę w wysokości karę pieniężną w wysokości 1.287 zł, co stanowi 0,07% przychodu osiągniętego w 2008r. i równocześnie stanowi 0,7% kary maksymalnej. Zdaniem Prezesa Urzędu, kara w takiej wysokości spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest też jej walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstraszający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszaniem słusznych interesów konsumentów.

Ad 2.

Podstawą obliczenia wysokości kary był przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w 2008r., tj. w roku poprzedzającym rok nałożenia kary pieniężnej, tj. kwota 1.839.257,24 zł.

Zarzucana w pkt I.2 sentencji niniejszej decyzji praktyka polega na zarzucana praktyka polega na stosowaniu dwóch postanowień umownych pozostających w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawa. W związku z powyższym, organ antymonopolowy uznał, iż natura naruszenia na etapie zawarcia kontraktu z wpływem na wykonanie, uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu kary pieniężnej na poziomie 0,1% przychodu uzyskanego przez skarżonego przedsiębiorcę w 2008r., tj. kwotę 1.839,26 zł. Wioletta Jaworska zaniechała stosowania przedmiotowych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z czym wymierzoną karę należało obniżyć o 30%, tj. o kwotę 551,78 zł.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na Wiolettę Jaworską karę w wysokości karę pieniężną w wysokości 1.287 zł, co stanowi 0,07% przychodu osiągniętego w 2008r. i równocześnie stanowi 0,7% kary maksymalnej. Zdaniem Prezesa Urzędu, kara w takiej wysokości spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest też jej walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstraszający dla innych przedsiębiorców działających w branży przed podobnym naruszaniem słusznych interesów konsumentów.

Mając powyższe na uwadze, należało orzec jak punkcie II sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy *o ochronie konkurencji i konsumentów* w związku z art. 479^{28} §2 k.p.c. od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Bydgoszczy.

Otrzymują:

1. Wioletta Jaworska
TBA Express
ul. Konopnickiej 23
05-270 Marki

2. a/a